

SLAUGOS STUDENTŲ ĮGALINIMO VEIKSNIŲ APŽVALGA: NUO INDIVIDUALIŲ IKI ORGANIZACINIŲ ASPEKTŲ

Viktorija Šimkonytė, Stanislav Sabaliauskas, Renata Šturienė

Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų instituto Akušerijos ir slaugos katedra

SANTRAUKA

Slaugos studentų kelionė profesijos link apima ne tik klinikinių žinių ir įgūdžių įgijimą, bet ir sudėtingą psichologinį bei profesinį įgalinimo procesą. Įgalinimas akademinėje ir klinikinėje aplinkoje yra daugialypis reiškiny, apimantis tiek psichologinius, tiek struktūrinius aspektus. Šie aspektai veikia tarpusavyje ir sudaro sąlygas studentams aktyviai įsitraukti į mokymosi procesą bei pasirengti savarankiškai profesinei veiklai. Didėjantis slaugytojų trūkumas, profesinis perdegimas ir studentų motyvacijos mažėjimas pabrėžia slaugos studentų įgalinimo svarbą kaip vieną iš strateginių priemonių stiprinant profesinį atsparumą ir slaugytojų išlaikymą sistemoje. Slaugos studentų įgalinimo klausimas yra aktualus tiek edukaciniu, tiek sveikatos politikos požiūriu, siekiant tvaraus žmogiškųjų išteklių valdymo sveikatos priežiūros sistemoje.

Tikslas – atlikti mokslinės literatūros analizę, atskleidžiant su slaugos studentų įgalinimu susijusius individualius (psichologinius) ir organizacinius (struktūrinius) veiksniai.

Metodai. Atlikta mokslinės literatūros apžvalga [1], duomenų analizei atrinkti straipsniai, kuriuose nagrinėjami slaugos studentų įgalinimą veikiantys veiksniai, išskiriant individualius ir organizacinius aspektus. Publikacijų paieška atlikta *PubMed*, *eLABa* ir *ResearchGate* duomenų bazėse. Analizuoti 2020–2025 m. publikuoti šaltiniai. Iš viso identifikavota 503 publikacijos, tačiau pritaikius atrankos kriterijus galutinei analizei atrinktos 5 publikacijos.

Rezultatai. Literatūros analizė atskleidė, kad slaugos studentų įgalinimą labiausiai lemia individualūs veiksniai, tokie kaip saviveiksmingumas, pasitikėjimas savimi, profesinė kompetencija, mokymosi motyvacija ir profesinės tapatybės formavimasis. Organizaciniai veiksniai – studijų ir klinikinės praktikos organizavimas, mentorystė, simuliacinis mokymas bei mokymosi išteklių prieinamumas – sudaro palankias sąlygas įgalinimui formuotis ir dažniausiai veikia kaip jį palaikantys veiksniai. Nustatyta, kad tarpasmeninė ir pedagoginė sąveika yra tarpinis veiksnys, galintis sustiprinti arba susilpninti studentų įgalinimo patirtį. Daugumoje analizuotų tyrimų nustatyta sąsaja tarp aukštesnio įgalinimo lygio ir mažesnio ketinimo palikti slaugos profesiją.

Išvados. Slaugos studentų įgalinimas formuojasi pirmiausia per psichologinių išteklių stiprinimą, o organizacinės sąlygos ir pedagoginė sąveika sudaro būtinas sąlygas šiam procesui vykti. Įgalinimo stiprinimas studijų ir klinikinės praktikos metu gali būti laikomas reikšminga strategija mažinant profesinį neapibrėžtumą ir ketinimą palikti slaugos profesiją, taip prisidedant prie slaugytojų pritraukimo ir išlaikymo sveikatos priežiūros sistemoje.

Reikšminiai žodžiai: slaugos studentai, įgalinimas, psichologinis įgalinimas, struktūrinis įgalinimas, įgalinimo veiksniai.

ĮVADAS

Tapti slaugytoju reiškia ne tik įgyti medicinos žinių ar praktinių įgūdžių. Tai ilgas procesas, kurio metu žmogus geriau pažįsta save, įgauna daugiau pasitikėjimo savimi ir pamažu formuojasi kaip būsimas sveikatos priežiūros specialistas [2]. Slaugytojo, kaip sveikatos priežiūros specialisto, profesinės tapatybės formavimasis yra komplek-

sinis ir daugiamatis procesas, apimantis tiek lyderystę, vertybes, etiką ir medicinos žinių įgijimą, tiek klinikinių

Adresas susirašinėti: Viktorija Šimkonytė
Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas
M. K. Čiurlionio g. 21, 03101 Vilnius
El. p. viktorija.shm@gmail.com

įgūdžių formavimąsi [3].

Siekiant atliepti šiuolaikinius slaugos profesijos poreikius ir keliamus reikalavimus bei rengti aktyvius, profesionaliai veikiančius specialistus, ypač svarbus jaunųjų specialistų įgalinimas jau studijų laikotarpiu. Tyrimų duomenimis, įgalinimas stiprina besimokančiųjų pasitikėjimą savimi, skatina savarankiškumą, o tai savo ruožtu ugdo gebėjimą priimti pagrįstus sprendimus ir padeda veiksmingai įveikti profesinėje praktikoje kylančius iššūkius [4].

Įgalinimo reiškinys plačiai analizuojamas psichologijos, švietimo, socialinio darbo, vadybos bei sveikatos mokslų srityse ir laikomas esminiu veiksnium, siejamu su asmens gerove ir veiksmingumu, aktyviu mokymusi, dalyvavimu socialinėje ir profesinėje veiklose. Įgalinimą lemia daugelis tarpusavyje susijusių veiksnių, todėl jis laikomas daugialypiu reiškiniu, apimančiu vidinių (angl. *intrapersonal*), tarpasmeninių (angl. *interpersonal*) ir organizacinių veiksnių sąveiką, užtikrinančią veiksmingą tikslų siekimą [5].

Įgalinimas gali būti suprantamas dvejopai – kaip procesas ir kaip rezultatas. Tai reiškia, kad įgalinimas ne tik vystosi palaipsniui, bet ir atsispindi žmogaus gebėjime veikti savarankiškai bei pasitikėti savo kompetencijomis. Profesinėje veikloje įgalinimas siejamas su profesiniu tobulėjimu darbo aplinkoje, o jo lygis laikui bėgant gali kisti priklausomai nuo patirties ir aplinkos veiksnių [6]. Slaugos srityje įgalinimas apibūdinamas kaip asmens gebėjimas įgyti daugiau savarankiškumo profesinėje veikloje, siekti užsibrėžtų tikslų ir nuolat tobulinti savo kompetencijas, taip prisidedant prie teigiamų pokyčių darbo aplinkoje [5]. Taip pat svarbu, kad klinikinės praktikos metu studentai jaustųsi pripažįstami kaip visaverčiai komandos nariai ir savarankiškos asmenybės, nes tai skatina jų aktyvesnį įsitraukimą į praktiką bei stiprina įgalinimo procesą [7].

Laschinger ir kt. (2001) [8] įgalinimą suskirstė į dvi kategorijas – struktūrinį ir psichologinį įgalinimą [9]. Psichologinis įgalinimas siejamas su studentų saviveiksmingumu, pasitikėjimu savo gebėjimais, profesinės tapatybės formavimusi, gebėjimu priimti savarankiškus sprendimus klinikinėje bei edukacinėje aplinkoje [5, 8]. Struktūrinis įgalinimas yra susijęs ne su pačiu studentu, o su aplinka, kurioje jis mokosi ir atlieka praktiką. Tai apima tokias sąlygas kaip palanki mokymo aplinka, dėstytojų ir mentorių pagalba, aiški studijų programos struktūra, teigiama

klinikinės praktikos patirtis, gaunamas grįžtamasis ryšys bei galimybė naudotis reikalingais mokymosi ir praktikos ištekliais. Šie veiksniai padeda studentams jaustis labiau pasitikintiems savimi, aktyviau įsitraukti į mokymosi procesą ir kryptingai ugdyti profesines kompetencijas [4, 6]. Tyrimai rodo, kad psichologinis ir struktūrinis įgalinimas yra glaudžiai susiję, nes net ir motyvuoti bei kompetentingi studentai negali jaustis įgalinti be palaikančios edukacinės ir klinikinės aplinkos [12].

Tyrimo aktualumas. Pagrindinės slaugytojų trūkumo priežastys sveikatos priežiūros įstaigose – senstanti populiacija ir darbo jėga, sumažėjusi bendrosios praktikos slaugos studentų motyvacija, slaugytojų perdegimas [13]. Slaugytojų trūkumas turi įtakos slaugos kokybei, pacientų skaičiaus, tenkančio vienam slaugytojui, didėjimui, klaidų dažnumui, personalo psichologinei būklei. Tokios pasekmės tampa priežastimis, dėl kurių slaugytojai traukiasi iš savo profesijos [13]. Šiame kontekste slaugos studentų įgalinimas tampa itin svarbus, nes jis stiprina pasirengimą profesijai, didina profesinį atsparumą bei prisideda prie tvaraus žmogiškųjų išteklių valdymo sveikatos sistemoje [14].

Studentų įgalinimo klausimo aktualumą lemia augantys sveikatos priežiūros sistemos iššūkiai ir poreikis stiprinti slaugos studentų pasirengimą profesinei veiklai dar studijų metu [15]. Integruotas požiūris į slaugos studentų įgalinimą, sujungiant individualius (psichologinius) ir organizacinius (struktūrinius) veiksnius, reikšmingas užtikrinant studentų profesinės kompetencijos formavimąsi, didinant studentų įsitraukimą į studijų procesą ir stiprinant pasirengimą savarankiškai profesinei veiklai [5]. Todėl šio tyrimo tikslas yra atlikti mokslinės literatūros analizę, siekiant atskleisti individualius (psichologinius) ir organizacinius (struktūrinius) veiksnius, siejamus su slaugos studentų įgalinimu.

TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI

Atlikta mokslinės literatūros apžvalga, kurios metu atrinktų tyrimų duomenys analizuoti naratyvinės sintezės būdu. Publikacijų paieška ir atranka buvo vykdoma sistemingai, vadovaujantis iš anksto nustatytais įtraukimo ir atmetimo kriterijais [16]. Į literatūros apžvalgą buvo įtraukti moksliniai straipsniai, publikuoti 2020–2025 m., kuriuose analizuojami slaugos studentų įgalinimo klausimai skirtinguose edukaciniuose ir klinikiškuose kontekstuose. Publikacijų paieška atlikta *PubMed*, *eLaba*

ir *ResearchGate* duomenų bazėse, taikant pasirinktus reikšminius žodžius ir jų derinius anglų kalba: „slaugos studentai“, „įgalinimas“, „psichologinis įgalinimas“, „struktūrinis įgalinimas“, „įgalinimo veiksniai“ (angl. *nursing students AND empowerment AND empowerment factors OR psychological empowerment OR structural empowerment*). Publikacijų paiešką, atranką ir duomenų analizę atliko viena tyrėja.

Publikacijų įtraukimo kriterijai: straipsniai, atitinkantys paieškos žodžius; tekstai anglų kalba; empiriniai tyrimai ir literatūros analizė; nemokama viso teksto prieiga; straipsniai, orientuoti į slaugos studentų įgalinimą veikiančius individualius ir organizacinius veiksnius.

Atmetimo kriterijai: senesnės nei 5 metų publikacijos ir tyrimo temos neatitinkantys straipsniai. Pritaikius atrankos kriterijus, identifikuotos 503 publikacijos. Atrinkus 2020–2025 m. publikuotus šaltinius, liko 269 publikacijos. Atmetus publikacijas, neturinčias laisvos prieigos prie viso teksto, tolimesnei analizei atrinktos 205 publikacijos. Įvertinus publikacijų pavadinimų atitiktį tyrimo temai, atrinkta 61 publikacija, kurių viso teksto straipsniai buvo vertinami pagal tinkamumo kriterijus. Dalis publikacijų nebuvo orientuotos į slaugos studentų įgalinimą arba analizavo tik praktikuojančių slaugytojų imtis, todėl buvo atmestos. Galutinei turinio analizei atrinktos 5 publikacijos, atitikusios tyrimo tikslą. Publikacijų atrankos schema pateikta 1 paveiksle.

REZULTATAI

Šiame darbe buvo analizuoti individualūs (psichologiniai) ir organizaciniai (struktūriniai) veiksniai, darantys įtaką slaugos studentų įgalinimui. Apžvelgti tyrimai, atlikti skirtinguose kultūrinuose ir edukaciniuose kontekstuose, apėmė slaugos ir akušerijos bakalauro studentus. Analizės rezultatai apibendrinti 1 lentelėje, pateikiant tyrimų autorius, metus, tikslus, metodus ir pagrindines išvadas bei išskiriant psichologinius ir struktūrinius įgalinimo veiksnius.

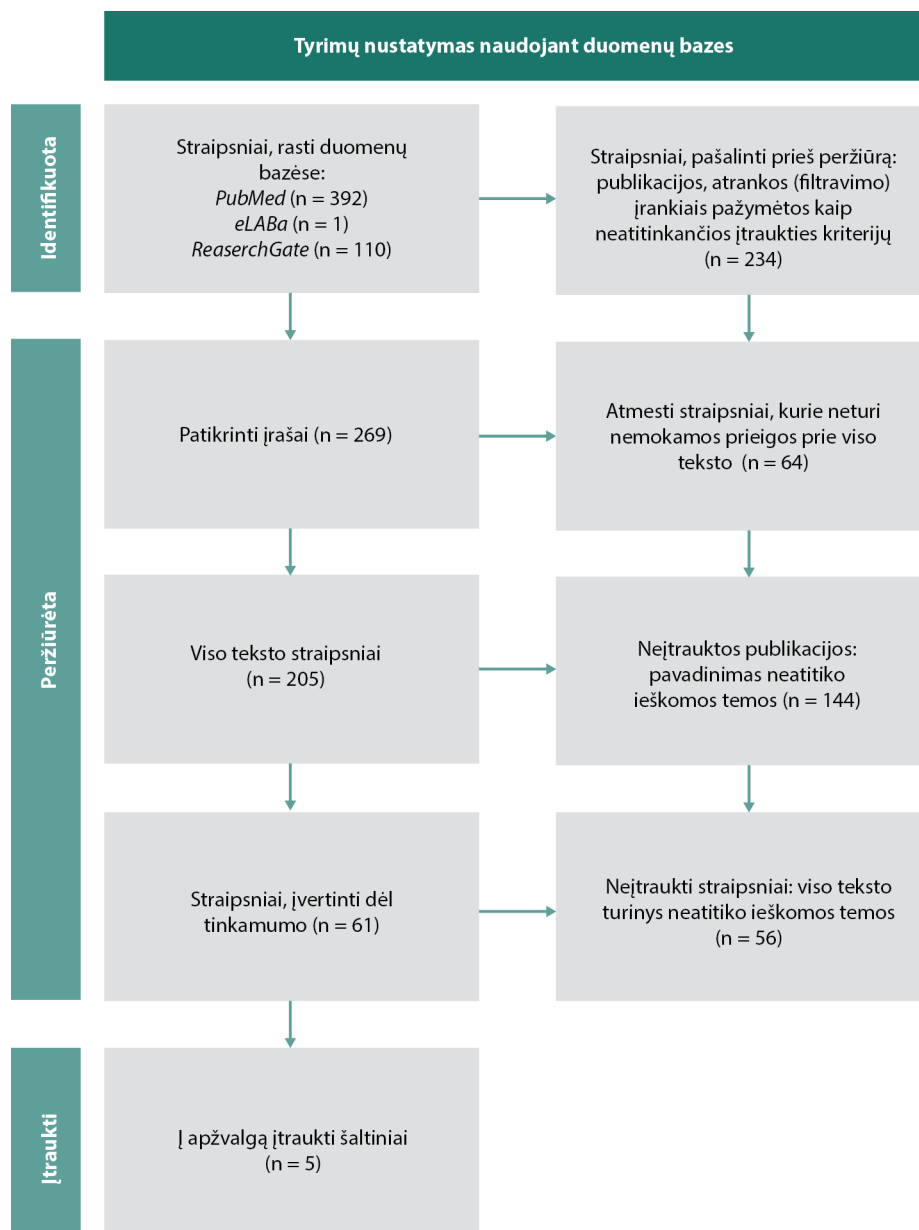
Individualūs psichologiniai ištekliai. Analizuotuose tyrimuose individualūs psichologiniai veiksniai, tokie kaip saviveiksmingumas, pasitikėjimas savimi, mokymosi motyvacija, kompetencijos suvokimas ir profesinės tapatybės formavimasis, buvo siejami su slaugos studentų įgalinimu [11]. Individualūs veiksniai sudaro pagrindinį slaugos studentų įgalinimo lygmenį ir yra glaudžiai susiję su studentų vidine būsena bei savęs suvokimu.

Profesinė kompetencija ir pasitikėjimas savimi išryškėjo kaip esminiai psichologinio įgalinimo komponentai. Studentai, kurie jautėsi įgiję pakankamai praktinių įgūdžių ir pasitikėjo savo gebėjimu rūpintis pacientais, pasižymėjo stipresniu įgalinimo jausmu, o nepasirengimas, baimė ir nepasitikėjimas savimi dažniausiai buvo siejami su silpnesniu įgalinimu [17]. Be to, reikšmingą vaidmenį įgalinimo procese atliko profesinės tapatybės formavimasis ir ateities profesinių vaidmenų suvokimas. Aiškus profesinis identitetas, tikėjimas savo ateitimi slaugos profesijoje ir teigiamos bei profesiskai reikšmingos studijų patirtys stiprina studentų įgalinimo jausmą [18]. Taip pat dalis tyrimų atskleidė, kad aukštesnis įgalinimo lygis siejamas su geresniais mokymosi pasiekimais, vyresniu amžiumi ir didesniu pasitikėjimu savimi bei savo profesine kompetencija. Kompetencijos jausmas buvo įvardytas kaip reikšmingas individualus veiksnys, susijęs su slaugos studentų įgalinimu [6, 17]. Jis glaudžiai susijęs su profesionalumo jausmu, gebėjimu valdyti darbo situacijas ir atlikti profesinį vaidmenį. Be to, studentai, planavę ateityje tęsti profesinę veiklą slaugos srityje, pasižymėjo reikšmingai aukštesniu įgalinimo lygiu, o tai leidžia įgalinimą laikyti svarbiu apsauginiu veiksniu profesiniam tęstinumui ir motyvacijai likti profesijoje [6].

Inovatyvūs mokymosi metodai, tokie kaip simuliacijos ir praktinės užduotys, skatina savarankišką mokymąsi, aktyvų studentų įsitraukimą bei didina jų pasitikėjimą savimi ir saviveiksmingumą. Palanki ir įtrauki skaitmeninė mokymosi aplinka taip pat stiprina psichologinį įgalinimą, grindžiamą autonomija, kompetencijos pojūčiu ir saviveiksmingumu. Šį procesą gali veikti ir individualios savybės bei emocinė būsena, motyvacija, mokymosi stilius ar asmenybės bruožai [18]. Simuliacinis mokymas papildomai stiprina studentų kompetencijos suvokimą ir gebėjimą taikyti teorines žinias praktikoje, priimti sprendimus bei veikti sudėtingose klinikinėse situacijose. Vaizdo analizė, grįžtamasis ryšys, refleksija ir savianalizė prisideda prie gilesnio mokymosi ir asmeninio augimo, stiprindami pasitikėjimą savimi ir saviveiksmingumą [19].

Tarpasmeniniai veiksniai. Tarpasmeniniai santykiai su dėstytojais, mentoriais bei klinikinėje aplinkoje dirbančiu personalu laikomi svarbiais slaugos studentų įgalinimo veiksniais. Palaikanti ir motyvuojanti mokymosi aplinka, dėstytojų prieinamumas, konstruktyvus grįžtamasis ryšys bei mentorystė padeda stiprinti studentų pa-

1 pav. Analizuojamų publikacijų paieškos duomenų bazėse rezultatai

sitikėjimą savimi, skatina jų savarankiškumą ir profesinį tobulėjimą [4, 2]. Kasdienis bendravimas su dėstytojais ir klinikiniais mentoriais gali turėti tiek teigiamą, tiek neigiamą poveikį studentų įgalinimui. Emocinis ir profesinis palaikymas padeda kurti saugią mokymosi aplinką, kurioje studentai drąsiau įsitraukia į klinikinę veiklą ir ugdo profesinius gebėjimus, o palaikymo trūkumas, neaiškūs nurodymai ar neigiama patirtis gali mažinti studentų pasitikėjimą savimi bei riboti jų savarankiškumą [17]. Kolegialūs santykiai ir efektyvi komandinė komunikacija taip pat yra svarbūs studentų įgalinimo veiksniai. Vis dėlto kai kurie tyrimai rodo, kad studentų įtraukimas į klinikinės

komandos veiklą ir atvira tarpusavio komunikacija vis dar išlieka nepakankamai išplėtotos sritys [6]. Aktyvūs mokymo metodai, tokie kaip diskusijos, problemų sprendimas ir simuliacijos, skatina bendradarbiavimą, kritinį mąstymą ir didina studentų įsitraukimą į mokymosi procesą [18]. Be to, bendramokslių palaikymas, mokymasis kartu ir dalijimasis patirtimi kuria palankią socialinę mokymosi aplinką, kuri stiprina studentų profesinį augimą ir pasitikėjimą savimi [19].

Organizaciniai veiksniai. Organizaciniai ir instituciniai veiksniai sudaro prielaidas studentų įgalinimui formuotis. Studijų programos organizavimas, praktinis ir kliniki-

1 lentelė. Publikacijų tyrimų santrauka

Eil. Nr.	Autorius, metai (šalis)	Tyrimo tikslas	Metodai ir analizės priemonės	Tyrimo rezultatų santrauka	Nagrinėti įgalinimo veiksniai
1	Al Niarat, 2024 (Jordanija)	Nustatyti veiksnius, darančius įtaką bakalauro studijų slaugos studentų įgalinimo suvokimui.	Kiekybinis skerspjūvio tyrimas. Taikytos skalės: 1) Mokinių įgalinimo skalė (LES); 2) Mokymosi orientacijos ir pažymių orientacijos skalė (LOGO-II); 3) Bakalauro studijų slaugos studentų akademinio pasitenkinimo skalė (UNSASS).	Rezultatai atskleidė, kad slaugos studentų įgalinimas teigiamai siejasi su jų požiūriu į mokymąsi ir akademinį pasitenkinimu, o stipriausias įgalinimo prognozės veiksnys yra mokymas auditorijoje.	Įgalinimą lemiantys veiksniai apėmė auditorinį mokymą, mokymosi orientaciją ir individualias demografines charakteristikas (lytį). Nustatyta, kad į mokymąsi ir asmeninį tobulėjimą orientuoti studentai bei vyriškosios lyties respondentai pasižymėjo aukštesniu suvokto įgalinimo lygiu.
2	Francis ir kt., 2024 (Indija)	Ištirti slaugos studentų įgalinimo suvokimą, nustatyti su įgalinimu susijusius sunkumus ir atskleisti studentų požiūrį į įgalinimo perspektyvas.	Kokybinis fenomenologinis tyrimo dizainas. Duomenims rinkti taikytas interviu metodas.	Nustatyta, kad slaugos studentų įgalinimą stiprina mentorystės programos, praktinis mokymas, periodiškai atnaujinamos studijų programos ir palaikanti mokymosi aplinka. Taip pat pabrėžta hierarchinių patyčių prevencijos svarba akademiniame ir klinikinėje aplinkoje.	Nustatyta, kad įgalinimą lemia psichologinių ir struktūrinių veiksnių sąveika. Psichologiniai veiksniai – pasitikėjimas savimi, kompetencijos jausmas ir profesinė tapatybė – sudaro esminį įgalinimo pagrindą, tačiau jų raiška priklauso nuo struktūrinių sąlygų. Šias sąlygas apima mentorystės prieinamumas ir kokybė, klinikinio mokymo bei simuliacijų efektyvumas, institucinis palaikymas, taip pat hierarchinių patyčių buvimas ar nebuvimas, kurie gali tiek stiprinti, tiek slopinti įgalinimo procesus.
3	Visiers-Jiménez ir kt., 2022 (6 Europos šalys)	Aprašyti ir išanalizuoti baigiamųjų kursų slaugos studentų įgalinimo lygį šešiose Europos šalyse ir nustatyti su juo susijusius veiksnius.	Kiekybinis tyrimas. Taikytos skalės: 1) Slaugytojų įgalinimo esminių elementų skalė (EENE); 2) Slaugytojų kompetencijos skalė (NSC).	Nustatyta, kad aukštesnis slaugos studentų įgalinimo lygis buvo susijęs su didesne profesine kompetencija, profesine adaptacija, geresniais studijų pasiekimais, didesniu pasitenkinimu studijomis ir mažesniu ketinimu palikti slaugos profesiją.	Įgalinimą lemia profesinė kompetencija, pasitenkinimas studijomis, klinikinės praktikos patirtis, teorinio mokymo kokybė ir ketinimas likti profesijoje. Organizaciniai ir edukaciniai veiksniai netiesiogiai stiprina psichologinį įgalinimą, skatindami kompetencijos, autonomijos ir profesinės tapatybės formavimąsi.
4	Sorour ir kt., 2025 (Egiptas)	Išnagrinėti, kaip naujos kartos skaitmeninė mokymosi aplinka veikia slaugos studentų mokymąsi, psichologinį įgalinimą ir profesinės tapatybės formavimąsi.	Kiekybinis tyrimas. Taikytos skalės: 1) Naujos kartos skaitmeninės mokymosi aplinkos skalė (NGDLES); 2) Mokymosi įgalinančių rezultatų skalė (LEOS); 3) Slaugos studentų profesinės tapatybės klausimynas (NSPIQ).	Nustatyta, kad slaugos studentų įgalinimas reikšmingai susijęs su skaitmeninės mokymosi aplinkos kokybe, studijų kursu, ankstesniu išsilavinimu, dėstytojų pedagoginiu palaikymu ir taikomais mokymo metodais.	Įgalinimą lemia individualių psichologinių veiksnių (saviveiksmingumo, profesinio identiteto, motyvacijos) ir organizacinių, edukacinių bei technologinių veiksnių (skaitmeninių mokymosi aplinkų, simuliacinio mokymo, dėstytojų palaikymo) tarpusavio sąveika, kuri kompleksiskai formuoja studentų įgalinimo procesus.
5	Janighorban ir kt., 2023 (Iranas)	Įvertinti simuliacijomis grįsto akušerinių ekstremalių situacijų valdymo mokymo poveikį akušerijos studentų struktūriniams įgalinimui.	Pusiausperimentinis kiekybinis tyrimas, duomenys rinkti naudojant Mokymosi efektyvumo sąlygų klausimyną (CLEQ).	Simuliaciniai mokymai reikšmingai sustiprina studentų struktūrinį įgalinimą, nes sudaro palankią mokymosi aplinką, suteikia galimybių įgyti praktinių įgūdžių, stiprina pasitikėjimą, užtikrina grįžtamąjį ryšį ir skatina asmeninį bei profesinį tobulėjimą, taip pat formalios ir neformalios galios augimą. Vis dėlto šis poveikis laikui bėgant silpnėja, todėl siekiant jį išlaikyti būtina periodiškai kartoti mokymus.	Simuliacijomis grįstas mokymas stiprina struktūrinį slaugos studentų įgalinimą, kuris netiesiogiai didina pasitikėjimą savimi, kompetencijos jausmą ir profesinio vaidmens aiškumą. Tačiau siekiant užtikrinti ilgalaikį poveikį būtina nuosekliai ir reguliariai kartoti simuliacines intervencijas.

nis mokymas, prieiga prie mokymosi išteklių ir institucinis palaikymas padeda kurti palankią mokymosi aplinką, skatinančią studentų profesinį augimą [11]. Tyrimai rodo, kad praktinis ir simuliacijomis grįstas mokymas bei nuolat atnaujinamas studijų turinys yra svarbūs studentų įgalinimo komponentai, nes sudaro galimybes saugiai mokytis iš klaidų ir stiprina būsimų slaugytojų kompetenciją [17]. Simuliacinė edukacija yra ypač svarbi, nes leidžia studentams mokytis nuo paprastų iki sudėtingų klininių situacijų, kartoti veiksmus ir pasirengti retoms ar kritinėms situacijoms saugioje aplinkoje [19]. Taip pat nustatyta, kad slaugos studentų įgalinimui reikšmingą įtaką daro platesnis institucinis ir kultūrinis kontekstas. Tyrimai rodo, kad skirtingose šalyse studentų įgalinimo skirtumai gali būti susiję su klininės praktikos organizavimu, taikomais mokymo modeliais ir profesinės kultūros ypatumais [5]. Be to, stereotipai apie slaugą kaip moterišką profesiją gali turėti neigiamą poveikį studentų įgalinimui ir profesinės tapatybės formavimuisi [17]. Skaitmeninės mokymosi aplinkos plėtra, bendradarbiavimo galimybės, mokymosi analitika ir technologinė parama taip pat prisideda prie palankios struktūrinės aplinkos kūrimo, kuri stiprina studentų psichologinį įgalinimą ir pasirengimą profesinei veiklai [18]. Slaugos studentų įgalinimas suprantamas kaip dinamiškas procesas, kurį formuoja individualių gebėjimų, tarpasmeninių santykių ir organizacinių sąlygų sąveika [16, 10]. Palankios studijų sąlygos sudaro prielaidas studentų įgalinimui, o teigiami santykiai su dėstytojais, mentoriais ir klininės aplinkos personalu padeda šį įgalinimą realizuoti praktikoje. Tai stiprina studentų pasitikėjimą savimi, kompetencijos jausmą, savarankiškumą ir profesinį įsipareigojimą slaugos profesijai [6, 14, 15].

REZULTATŲ APITARIMAS

Šio darbo rezultatai suteikia svarbių įžvalgų apie slaugos studentų įgalinimą ir jo formavimąsi skirtingose mokymosi bei kultūrinėse aplinkose. Apžvelgtų tyrimų rezultatai parodė, kad studentų įgalinimas yra sudėtingas ir daugialypis procesas, kurį lemia individualių, tarpasmeninių ir organizacinių veiksnų sąveika. Šie veiksniai daro įtaką ne tik studentų pasitikėjimui savimi ir kompetencijos jausmui, bet ir profesinės tapatybės formavimuisi bei motyvacijai likti slaugos profesijoje.

Didžiausią įtaką slaugos studentų įgalinimui turėjo individualūs psichologiniai veiksniai. Nustatyta, kad aukštes-

nis įgalinimo lygis buvo susijęs su mokymosi motyvacija, pasitikėjimu savimi, saviveiksmingumu, kompetencijos suvokimu ir studijų prasmingumo jausmu. Ypač svarbi buvo klinikinė ir profesinė kompetencija, kuri siejosi su didesniu savarankiškumu, autonomija ir atsakomybės prisiėmimu. Taip pat pastebėta, kad įgalinimas yra susijęs su profesinės tapatybės formavimuisi ir ketinimu likti slaugos profesijoje. Didesniu įgalinimu pasižymėjo studentai, turintys aiškesnę profesinę tapatybę ir mažiau svarstantys apie pasitraukimą iš slaugos profesijos. Kai kuriuose tyrimuose įtakos turėjo ir demografiniai veiksniai, tačiau jų reikšmė buvo mažesnė, palyginti su psichologiniais, tarpasmeniniais ir organizaciniais veiksniais.

Tarpasmeniniai ir pedagoginiai veiksniai gali sustiprinti arba susilpninti individualų įgalinimą. Dėstytojų palaikymas, mentorystė, konstruktyvus grįžtamasis ryšys, autonomiją skatinantis dėstymas ir aktyvūs mokymo metodai, tokie kaip diskusijos, problemų sprendimas ir simuliacijos, didino studentų įsitraukimą bei pasitikėjimą savimi. Priešingai, neaiškūs lūkesčiai, paramos stoka, patyčios ar hierarchinis spaudimas veikė kaip slopinantys veiksniai, mažinantys savarankiškumą ir profesinio vaidmens aiškumą. Tai rodo, kad, net ir esant gerai organizuotoms studijoms, nepalanki sąveika klinikinėje ar akademinėje aplinkoje gali reikšmingai mažinti įgalinimo patirtį.

Organizaciniu lygmeniu nustatyta, kad struktūriniai veiksniai dažniau sudaro palankias sąlygas studentų įgalinimui, tačiau patys savaime jo neužtikrina. Studijų organizavimas, klininės praktikos kokybė, simuliacinis mokymas, mokymosi ištekliai, institucinis palaikymas ir skaitmeninės mokymosi priemonės padeda kurti aplinką, skatinančią psichologinį įgalinimą. Ypač išryškėjo simuliacinio mokymo nauda – jis stiprino studentų pasitikėjimą savimi, saviveiksmingumą ir gebėjimą taikyti teorines žinias praktikoje. Vis dėlto siekiant ilgalaikio poveikio tokios mokymo priemonės turi būti taikomos nuosekliai ir periodiškai kartojamos.

Nustatyta, kad studentų įgalinimo lygis gali skirtis priklausomai nuo šalies, edukacinio modelio ir klininės praktikos organizavimo ypatumų. Nors visi analizuoti tyrimai pabrėžė psichologinių veiksnų svarbą, jų rezultatai skyrėsi vertinant organizacinių veiksnų reikšmę. Vienuose tyrimuose didžiausias dėmesys buvo skiriamas mentorystei ir klininės praktikos organizavimui, kituose – simuliaciniam mokymui, mokymosi ištekliams ar

studijų aplinkai. Šie skirtumai gali būti siejami su skirtingais edukaciniais modeliais ir kultūriniu kontekstu. Nors visuose analizuotuose tyrimuose pabrėžiama psichologinių veiksnių svarba, jų poveikis atsiskleidžia tik tada, kai studijų aplinka sudaro palankias sąlygas studentų aktyviam dalyvavimui ir savarankiškumui. Tai rodo, kad vien studijų programos ar mokymosi ištekliai nėra pakankami – būtina užtikrinti kokybišką dėstytojų, mentorių ir studentų tarpusavio sąveiką.

Apibendrinant galima teigti, kad slaugos studentų įgalinimą labiausiai stiprina pasitikėjimas savimi, kompetencijos jausmas, palaikanti mokymosi aplinka ir kokybiškai organizuotos studijos. Reikšmingą vaidmenį turi dėstytojų ir mentorių palaikymas, konstruktyvus grįžtamasis ryšys, aktyvūs mokymo metodai bei galimybė saugiai mokytis klinikinėje aplinkoje. Todėl siekiant stiprinti studentų įgalinimą svarbu derinti individualių gebėjimų ugdymą, palaikančią tarpasmeninę aplinką ir tinkamai organizuotas studijų bei klinikinės praktikos sąlygas. Praktiniu požiūriu šie rezultatai rodo, kad planuojant slaugos studijas tikslinga didinti simuliacinio mokymo apimtį, stiprinti mentorystės sistemas, užtikrinti reguliarių konstruktyvų grįžtamąjį ryšį bei kurti mokymosi aplinką, skatinančią studentų savarankiškumą ir profesinės tapatybės formavimąsi. Tokios priemonės gali prisidėti ne tik prie didesnio studentų įgalinimo, bet ir prie jų motyvacijos tęsti profesinę veiklą slaugos srityje.

Ši literatūros apžvalga turi tam tikrų metodologinių ribotumų. Į analizę buvo įtraukti tik anglų kalba publikuoti ir laisvai prieinami viso teksto straipsniai. Toks atrankos kriterijus galėjo lemti atrankos šališkumą, nes dalis temai reikšmingų ir metodologiškai kokybiškų publikacijų galėjo būti neįtrauktos vien dėl ribotos prieigos prie viso teksto. Be to, atlikta naratyvinė literatūros apžvalga neapėmė sisteminio įtrauktų publikacijų metodologinės

kokybės vertinimo, todėl gauti rezultatai turėtų būti interpretuojami atsižvelgiant į šiuos ribotumus.

Nepaisant paminėtų ribotumų, šis darbas pasižymi reikšmingais privalumais. Literatūros apžvalgoje apibendrinti naujausi 2020–2025 m. publikuoti moksliniai tyrimai, kompleksškai nagrinėjantys individualius, tarpasmeninius ir organizacinius slaugos studentų įgalinimą lemiančius veiksnus. Taip pat apžvelgti skirtinguose edukaciniuose ir kultūriniuose kontekstuose atliktų tyrimų rezultatai, leidžiantys susidaryti platesnį požiūrį į slaugos studentų įgalinimą. Gauti rezultatai gali būti naudingi planuojant ir tobulinant slaugos studijų turinį, stiprinant mentorystės sistemas, plėtojant simuliacinį mokymą bei kuriant studentų įgalinimą skatinančią akademinę ir klinikinę mokymosi aplinką.

IŠVADOS

1. Slaugos studentų įgalinimas formuojasi veikiamas individualių, tarpasmeninių ir organizacinių veiksnių, tačiau didžiausią reikšmę šiame procese turi individualių psichologinių išteklių plėtojimas.
2. Organizacinės ir edukacinės sąlygos veikia kaip struktūrinis pagrindas studentų įgalinimui, o jų poveikis dažniausiai realizuojamas per tarpasmeninę ir pedagoginę sąveiką.
3. Pedagoginis palaikymas, mentorystė ir konstruktyvus grįžtamasis ryšys yra reikšmingi mechanizmai, jungiantys studentų vidinius išteklius su organizacinėmis galimybėmis.
4. Slaugos studentų įgalinimo stiprinimas gali būti laikomas reikšminga profesinio tvarumo strategija, siejama su didesniu profesiniu įsipareigojimu ir mažesniais ketinimais palikti slaugos profesiją.

Straipsnis gautas 2026-06-12, priimtas 2026-08-21

Literatūra

1. Sukhera J. Narrative Reviews: Flexible, Rigorous, and Practical. *J Grad Med Educ*. 2022 Aug;14(4):414–7. DOI:10.4300/JGME-D-22-00480.1.
2. Odinayev TT. Future nurses: the interrelation between professional identity and psychological training. *Jurnal Psikologi*. 2025;2(3):1–6. DOI:10.47134/pjp.v2i3.3963.
3. Geoghan Marold SM, Strouse SM, Butcher D. Professional identity in nursing: a narrative review of the ISPIN definition and domains usage. *SAGE Open Nurs*. 2025;11:23779608251335240. DOI:10.1177/23779608251335240.
4. Nath K. Knowledge on nursing empowerment, prospects and challenges. *Nurs J India*. 2024;115(1):23–28.
5. Perkins D, Zimmerman M. Empowerment theory, research, and application. *Am J Community Psychol*. 1995;23(5):569–579. DOI:10.1007/BF02506982.
6. Visiers-Jiménez L, Kuokkanen L, Leino-Kilpi H, Löyttyniemi E, Turjamaa R, Brugnolli A, et al. Graduating nursing students' empowerment and related factors: comparative study in six European countries. *Healthcare (Basel)*. 2022;10(5):754. DOI:10.3390/healthcare10050754.
7. Aryuwat P, Holmgren J, Asp M, Radabutr M, Lövenmark A. Experiences of nursing students regarding challenges and support for resilience during clinical education: a qualitative study. *Nurs Rep*. 2024;14(3):1604–1620. DOI:10.3390/nursrep14030120.
8. Laschinger HK, Finegan J, Shamian J, Wilk P. Impact of structural and psychological empowerment on job strain in nursing work settings: expanding Kanter's model. *J Nurs Adm*. 2001;31(5):260–272. DOI:10.1097/00005110-200105000-00006.
9. Terkamo-Moisio A, Palonen M, Vaartio-Rajalin H, Peltonen LM, Partanen P, Leino-Kilpi H, et al. Structural and psychological empowerment of students obtaining continuing leadership education in Finland: a national survey. *Nurse Educ Today*. 2022;116:105456. DOI:10.1016/j.nedt.2022.105456.
10. Chompukum P, Vanichbuncha T. Building a positive work environment: the role of psychological empowerment in engagement and intention to leave. *Behav Sci (Basel)*. 2025;15(2):131. DOI:10.3390/bs15020131.
11. Al Niarat T. Predictors of empowerment among undergraduate nursing students: a cross-sectional study. *SAGE Open Nurs*. 2024;10:23779608241286740. DOI:10.1177/23779608241286740.
12. Robert B, Philo J. Domains of empowerment among nursing students. *Asian J Nurs Educ Res*. 2023;13(4):2349–2996. DOI:10.52711/2349-2996.2023.00060.
13. Rastienienė V, Naciūtė G, Orlauskaitė A. Slaugytojų trūkumas sveikatos priežiūros įstaigose: priežastys ir problematika. *Sveikatos mokslai*. 2023;33(7):141–145. DOI:10.35988/sm-hs.2023.290.
14. Alhowaymel FM, Saleh MSM, Taref NN, Abd-Elhamid ZN, Abaoud AF, Alenezi A, et al. Empowering future nurses: enhancing self-efficacy, satisfaction, and academic achievement through talent management educational intervention. *BMC Nurs*. 2025;24:875. DOI:10.1186/s12912-025-03512-z.
15. Maslauskienė V, Želvienė V, Jurevičienė G, Cickevičiūtė-Rutkauskienė R, Grubevičienė L, Šakė D. Slaugos specialistų poreikio užtikrinimas. Valstybinis auditas Nr. ITE-2. Vilnius: Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė; 2023.
16. Randles R, Finnegan A. Guidelines for writing a systematic review. *Nurse Educ Today*. 2023;125:105803. DOI:10.1016/j.nedt.2023.105803.
17. Francis A, Clare L, Sabu A, Biju A, James A. Exploring the journey of empowerment: student nurses' perspectives in shaping their professional identity and future roles. *Brio Int J Nurs Res*. 2024;5(1):37–44.
18. Sorour MS, El-Gamal SMA, Mohamad El-ayari OS, Aboushady RMN, Abo El Ftouh Mohamed S, Mohammed Elsayed Ibrahim S, et al. How NGDLES affect nursing students' empowering outcomes and professional identity: a cross-sectional study. *BMC Nurs*. 2025;24:1174. DOI:10.1186/s12912-025-03654-0.
19. Janighorban M, Yousefi H, Yamani N. Structural empowerment of midwifery students following simulation-based training of management of obstetric emergencies. *BMC Med Educ*. 2023;23(1):368. DOI:10.1186/s12909-023-04365-3.

A REVIEW OF FACTORS INFLUENCING NURSING STUDENTS' EMPOWERMENT: FROM INDIVIDUAL TO ORGANIZATIONAL ASPECTS

Viktorija Šimkonytė, Stanislav Sabaliauskas, Renata Šturienė

Department of Midwifery and Nursing, Institute of Health Sciences, Faculty of Medicine, Vilnius University

SUMMARY

The transition of nursing students into the profession involves not only the acquisition of clinical knowledge and practical skills but also the development of psychological empowerment and professional identity. Empowerment in academic and clinical settings is a multidimensional concept encompassing both psychological and structural dimensions that promote students' active engagement in learning and prepare them for independent professional practice.

Aim. To review the scientific literature and summarize the individual (psychological) and organizational (structural) factors associated with nursing students' empowerment.

Material and methods. A narrative literature review was conducted. Publications examining factors associated with nursing students' empowerment were identified through searches of the PubMed, eLABa, and ResearchGate databases. Studies published between 2020 and 2025 were included. A total of 503 publications were identified, of which five met the predefined selection criteria and were included in the final analysis.

Results. The literature review demonstrated that nursing students' empowerment is primarily influenced by individual psychological factors, including self-efficacy, self-confidence, professional competence, learning motivation, and the development of professional identity. Organizational factors, such as the organization of nursing education and clinical

placements, mentorship, simulation-based learning, and access to learning resources, provide a supportive environment for the development of empowerment. Interpersonal and pedagogical interactions were found to either strengthen or weaken students' experiences of empowerment. Higher levels of empowerment were consistently associated with a lower intention to leave the nursing profession.

Conclusions. Nursing students' empowerment is primarily fostered through the development of psychological resources, while supportive organizational conditions and effective pedagogical interactions provide the foundation for this process. Strengthening empowerment throughout nursing education and clinical practice may reduce professional uncertainty and the intention to leave the nursing profession, thereby supporting nurse recruitment and retention within healthcare systems.

Keywords. nursing students; empowerment; psychological empowerment; structural empowerment; empowerment factors

Received 12 June 2026, accepted 21 August 2026

Correspondence to Viktorija Šimkonytė
Vilnius University, Faculty of Medicine
M. K. Čiurlionio str. 21, LT-03101 Vilnius, Lithuania
E-mail: viktorija.shm@gmail.com